

.. ..

TATA EI TAPAHTUISI MIEHELLE

MAIJU TALVISTO

JOHNNY
Kniga

Kirjailija kiittää apurahoista:
Oskar Öflund Stiftelse
WSOY:n kirjallisuussäätiö
Suomen tietokirjailijat

Ensimmäinen painos

© Maiju Talvisto ja Johnny Kniga 2026

Johnny Kniga
An imprint of Werner Söderström Ltd
Lönrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki
ISBN: 978-952-362-225-8
Painettu EU:ssa

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut: tuotevastuu@kniga.fi

Leave it better than you found it.

INTRO

Tavastialla oli levynjulkaisukeikka, jonka jälkeen jäimme sekalaisella musiikkialalla työskentelevällä porukalla viereiseen ravintolaan istumaan iltaa. Se oli siihen aikaan usein tyypillinen jatkopaikka. En muista, mistä kaikesta juttelimme, mutta muutaman viinilasillisen jälkeen päädyin kysymään mieskollegaltani, oliko sukupuoli ikinä vaikuttanut negatiivisesti hänen työhönsä.

”Ei koskaan”, sain vastaukseksi.

Olin hämmentynyt ja katsoin hahmoa jotenkin ihailen. Harvoin olin ajatellut haluavani olla mies, mutta tässä tilanteessa kyllä. Tajusin, etten koskaan voisi sanoa samoin, enkä ikävä kyllä tiennyt yhtäkään tällä alalla toimivaa naista, kenelle tuo olisi edes mahdollista. Päätin ottaa lisää viiniä jonkun toisen piikkiin. Päätin myös, että esitän saman kysymyksen niin kauan, kunnes saisin jonkin muun vastauksen.

Tuosta levynjulkari-illasta on nyt melkein kymmenen vuotta. Kukaan tapaamani musiikkialalla työskentelevä miesoletettu ei ole koskaan vastannut minulle muulla tavoin.

OLEN OPISKELLUT musiikkitiedettä Helsingin yliopistossa ja Taideyliopiston Sibelius-Akatemiassa. Olen toiminut kulttuurialalla parikymppisestä asti. Olen yli 17 vuoden ajan työskennellyt festivaalien parissa lavan takaisissa rooleissa, kuten johdossa sekä tuotannon ja artistibuukkauksen rajapinnassa. Työpöydälläni on ollut kaikkea artistiestoihin liittyvää, kuten sopimus- ja palkkioneuvotteluja, sopimusten tekemistä ja läpikäyntiä sekä esiintymispalkkioiden laskeamista, maksatusta sekä artistien esiintymisiin liittyvien lähdeverojen tarkistusta. Toinen hattu on liittynyt esiintymisvalmisteluihin eli kaikkeen siihen, mitä artistit esiintymistä varten saattavat tarvita hotelleista ravintolavarauksiin ja sviiteistä erikoislääkäreihin. Toimin pitkään vuodesta riippuen noin 45–50-henkisen artistituotannon tiimin esihenkilönä. Eli suunnittelin prosessit, kiinnitin henkilökunnan ja vedin tuotannot.

Johdin tiimiä, joka vastasi maailmantähtien esiintymisistä, ja ehdimme toivottaa tervetulleiksi Suvilahteen muun muassa Kanye Westin, Lorden, The Curen, OutKastin, Janelle Monáen, Dua Lipan, Robynin, Morrissey'n, Arctic Monkeysin ja ties kuinka monia muita. Samanlaista roolia ei ole ollut kellenäkään muulla Suomessa, ja siksi toisinaan sen vaativuuskin on jäänyt monille arvoitukseksi. Usein minua on tituleerattu artistituottajaksi, johon jouduin korjaamaan, että ihan kiva, mutta tiimissäni on useampi tuottaja, joiden esihenkilönä toimin. Kirjan kirjoitushetkellä johdan klassisen musiikin festivaalia, joten pöydälläni on vielä enemmän hallinnollista työtä, josta suurin osa liittyy rahoitukseen ja sen hankintaan, koska se on apurahavetoisella voittoa tavoittelemattomalla sektorilla olennaisempaa kuin kaupallisella puolella.

Melkein parikymmentä vuotta on pitkä aika työskennellä livemusiikkialalla, ja käynkin aina silloin tällöin sisäistä

kamppailua siitä, näytänkö jämähtäneeltä vai olenko sitoutunut työnantajan unelma. Tittelihän alkaa näillä kilometreillä usein ”senior” jotakin. Joka tapauksessa rakastan festivaaliyhteisöä niin Suomessa kuin kansainvälisesti, ja se on saanut minut jäämään. (Live)musabisnes muuttuu koko ajan ja tarjoaa uusia haasteita.

Tajusin heti ensimmäisinä työvuosinani, etten voisi enää käyttää vaaleanpunaista. Olin nuori, vaaleahiuksinen nainen, joka oli helppo kohde (ja on edelleen, melkein 20 vuotta myöhemmin) seksistisille ja sovinnostisille vitseille, ja kyseinen värivalinta vähensi radikaalisti uskottavuuttani tuotannossa. Yritin tehdä itsestäni neutraalimpaa ja näyttää vanhemmalta (minulta kysytään toisinaan vieläkin paperit). Näytin ikäistäni nuoremmalta, enkä halunnut vaatetukseni nuorentavan minua entisestään.

Luovuin siis vaaleanpunaisista vaatteista. Niiden sijaan ostin beigeä. Eräässä muutossa heitin pois todella paljon vaatteita ”beigeltä kaudeltani” ja ihmettelin, miksi minun oli tarvinnut tehdä itsestäni huomaamaton, ärsykkeetön. Huomaamaton olisin varmasti ollut ilman uutta vaatekaappiakin, koska sellaisiahan keski johdossa työskentelevät naiset usein olivat. Assareita. Myöhemmin tajusin, että yritin pukeutumisellani sulautua joukkoon. Ehkä olisi vain pitänyt ostaa musta huppari.

Näkymättömyys loi myös turvaa. Kukaan ei kiinnittänyt huomiota palaverissa istuvaan naiseen, koska oletus oli, että hänen tietomääränsä alasta oli rajallinen ja miehet tekivät päätökset. Naisen tehtävä oli kirjoittaa muistiinpanoja eli tehdä tukityötä, joka olisi tärkeää, mutta ei oikeuttaisi ylennykseen. Kirjoitinkin, mutta *little did they know*, että kirjoitin myös *Shit men say in meetings* -tiedostooni todella reikäpäisiä kommentteja työpalavereista. Viime vuosina olen

usein suhtautunut omituisiin palavereihin viihteenä, joista ”saa hyvää materiaalia kirjaan”.

Jonkin aikaa työskenneltyäni musiikkialan omituisuudet sekä toistuvien rakenteiden historia alkoivat kiinnostaa. Alan pelisäännöt olivat melko samat kuin kaikilla muillakin miesvaltaisilla aloilla. Musiikkialalla miehistä kirjoitettiin kirjoja ja tehtiin leffoja, naisista harvemmin. Musiikkiopistossa aloitimme Michael Aaronin *Pianokoulusta* ja soitimme miesten sävellyksiä, yliopistolla musiikkitieteen teoriatunneilla puolestaan analysoimme niitä. Halusin tehdä ensimmäisen graduni tuottajan roolista musiikkifestivaaleilla ja yritin etsiä lähdekirjallisuutta. Kaikki yliopistolla lukemani kirjallisuus live-musiikkituotannoista oli miesten kirjoittamaa, naisten kirjoittamia kirjoja ei ollut olemassa. Miehet johtivat ja omistivat firmoja, naiset toimivat sihteereinä. Miehet olivat aktiivisia toimijoita, naiset mahdollistajia tai tukijoita. Levy-yhtiöiden promotytöt kävivät esittelemässä radioille uusia nimiä, mutta musiikkipääallikkoina toimivat miehet tekivät päätökset. Miehet johtivat tuotantotiimejä, naiset koordinoivat tuotantoon liittyviä paperitöitä. Musiikin suoratoistopalvelujen algoritmit olivat miesten tekemiä, ja tämä oli vaarassa valua teköällyn normiksi – eli tulevaisuuttamme ohjelmoitiin jo automaattisesti samanlaiseksi kuin miesvaltaista menneisyyttä.

Vuonna 2021 tapahtui kuitenkin jotain jokseenkin historiallista – ensimmäiseksi naisroudariksi tituleerattu Tana Douglas julkaisi muistelmansa. Ensimmäinen naisroudari tai ei – naisen kirjoittamat muistelmat olivat ensimmäiset laatuun. Samaan aikaan myös muiden naistyöntekijöiden muistelmia alkoi ilmestyä kauppojen hyllyille. Isot laivat kääntyvät hitaasti.

Kirjoitin tämän kirjan, koska halusin potkia ovia auki takahuoneisiin ja toimistoihin. Halusin purkaa ennakkoluuloja ja

rikkoa ummehtuneita rakenteita ja stereotyyppisiä sukupuolirooleja. Kyseenalaistaa ja kysyä. Etsiä tietoa ja tarjota vastauksia. Miesvaltaisilla aloilla, kuten musiikkialalla, on naisille ollut pitkään tarjolla vain tietynlaisia uramahdollisuuksia, tiettyjä työrooleja – ja tietenkin niitä lasikattoja. Miesvaltaisilla aloilla miehet ovat myös usein ottaneet erivapauksia ja väheksyneet epätasa-arvon kokemuksia. Vaikka tämä on yksi tarina muiden joukossa, ja vaikka omat kokemukseni perustuvatkin musiikkialaan, samat ilmiöt toistuvat muualla työelämässä. Pukukoppikulttuuri ja sikarikerhot ovat olleet arkipäivää. Haluan jakaa tietoa alasta, josta minulla oli aloittaessani tietoa todella vähän. Lisäksi haluan kuvata, millaista alalla on ollut ja millaisin silmin olen matkaa katsellut.

Olisin halunnut kirjoittaa tämän kirjan ulkopuolisena sivustaseuraajana – vähän niin kuin tutkija olisi tehnyt. Huomasin kuitenkin pian sen olevan mahdotonta. En voisi mitenkään kirjoittaa joistakin teemoista täysin neutraalisti, koska olin kokenut esimerkiksi osaamiseni väheksymistä ja häirintää myös itse, ja ne olivat vaikuttaneet hyvinkin negatiivisesti kuvaani alasta – ainakin silloin. En mitenkään voisi kirjoittaa naisten kokemuksista musiikkialalla ja jollain tapaa ulkoistaa itseäni sukupuolestani.

On tärkeää saada tietää alan esikuvista, joista kukaan ei kertonut. Työtehtävistä, joita kukaan ei maininnut. Miten tehdä sellaisia asioita, joihin kukaan ei kannustanut. Ja millaista käytöstä ei tarvitse sietää.

En saa koskaan tietää, millainen urapolkuni olisi ollut, jos olisin mies. Mutta siitä olen varma, että tätä kirjaa ei olisi ole-massa, jos olisin.

Hyvä lukija, käännä sivua. *It's almost showtime.*

LUKU 1

”HOIDETAANPAS TÄMÄ NYT MIESTEN KESKEN” eli miesten rakentamasta musiikkialasta ja vallan keskittymisestä miehille

Edellisessä työpaikassani minun tuli osallistua videopalaveriin, joissa käsiteltiin muiden samaan omistusketjuun kuuluvien festivaalien kanssa buukkaus päätöksiä. Eli useimmiten siis sitä, ketkä superstarat kiertäisivät festivaaleilla tulevana kesänä, mihin aikaan ja missä maanosissa, mitä ne mahdollisesti maksaisivat ja kuka tekisi ostotarjouksen mil- lekin päivälle. Kysyin, tulisiko puhelussa olemaan muitakin naisia ja kuinka moni heistä teki buukkausta.

”On siellä yksi buukkausta tekevä mimmi Unkarista,” esihenkilöni sanoi. Kävi ilmi, että hän oli myös suunnilleen minun ikäiseni ja buukkasi siis isoja bändejä yhdelle Euroopan ikonisimmista festivaaleista. Virkistävää.

”Miten hän on päätenyt tekemään buukkausta?” kysyin aidosti ihmeissäni. Yleensä kaikki buukkaaajat olivat keski-ikäisiä tai vanhempia miehiä.

”Hänen esihenkilönsä kuoli.”

”Eli onko niin, että naiset pääsevät tekemään buukkausta vasta sitten, kun miehet kuolevat?” kysyin.

”Ilmeisesti.”

MUSIIKKIALA – kuten lähes kaikki muutkin taiteenalat – on ollut pitkään miesvaltainen. Patriarkaaliset normit ovat vaikuttaneet siihen, ketkä ovat päässeet esimerkiksi muusikoiksi, säveltäjiksi, tuottajiksi tai päätöksentekopositioihin.

Koska naisia ja muita vähemmistöjä ei ole pidetty vakavasti otettavina tekijöinä, heiltä on usein puuttunut pääsy koulutuksiin, esiintymisiin ja ammatillisiin verkostoihin, joihin miehillä on ollut pääsy. Erityisesti tämä on näkynyt säveltämisessä ja teknisten ammattilaisten rooleissa. Esimerkki historiasta: Mozartin sisar Maria Anna (tuttavallisemmin Nannerl) oli monen lähteen mukaan veljeään lahjakkaampi muusikko. Kun Mozartit kiersivät ihmelapsina yhdessä pitkin Eurooppaa 1700-luvulla, Maria Annaan viitattiin usein pääesiintyjänä, jota hänen veljensäkin fanitti. Esiintymiset hän joutui lopettamaan 18-vuotiaana, koska keikkailu ei ollut enää soveliaista – hänen tehtävänsä oli mennä naimisiin eikä edistää musiikkiuraansa. Pianonsoiton lisäksi Maria Anna myös sävelsi, ja viime vuosina erinäiset tutkijat ja kirjailijat ovat pohtineet, kuinka paljon hän oikeastaan vaikutti veljensä sävellystyöhön. Hänen omia teoksiaan – tai edes fortepianoaan – ei ole säilynyt, mutta hänen tiedetään kirjanneen ylös veljensä sävellyksiä. Maria Anna meni lopulta naimisiin 32-vuotiaana ja jatkoi opettamista ja soittoa yksityisesti.

Samantyyppisiä tarinoita on historiassa useita. Sata vuotta myöhemmin esimerkiksi säveltäjä Alma Mahler arkipöytä nuottivihkonsa, sillä hänen avioliittonsa ehtona Gustav Mahleriin oli oman sävellystyön lopettaminen ja perheeseen keskittyminen. Gustav Mahler lähetti Almalle kuuluisan yli kaksikymmentäsivuisen kirjeen, jossa asia oli lähinnä ilmoitusluontoinen. Päätös aiheutti avioliittoon kitkaa ja uskottomuutta. Alma Mahlerin sävellyksiä on kuitenkin säilynyt,

ja niitä soitetaan aktiivisesti eri orkestereiden ohjelmistoissa ympäri maailmaa.

Ja omistautuihan Aino Sibelius miehensä uran tukemiseen alusta asti muun muassa hoitamalla hänen kirjeenvaihtonsa usealla eri kielellä (Aino puhui viittä sujuvasti). Aino Sibeliukselta on vaikea löytää elämäkertaa, joka keskittyisi vain hänen omiin meriitteihinsä – hän halusi tulla nähdyksi miehensä tukijana. Siitä muistuttaa myös Ainolan hauta, johon Jean Sibeliuksen nimi on kaiverrettu isoin kirjaimin, Ainon nimi taas huomattavasti pienemmällä hautakiven reunaan.

Aikanaan sivustaseuraaminen, ylenpalttinen tukeminen ja parrasvaloista poistuminen on ollut tyypillistä, ja jotkut ovat suostuneet siihen mielellään. Mutta se on mahdollistanut monien teosten täydellisen unohtumisen ja luonut polun sille, millaisena musiikkialaa ja tiettyjä ammatteja katsomme.

Popin, rockin ja erityisesti hiphopin ja elektronisen musiikin kaltaiset genret ovat historiansa aikana rakentuneet maskuliinisille ihanteille. Lisäksi studiotyö, äänitys, miksaus ja tuotanto ovat olleet pitkään miesvaltaisia alueita. Teknologinen osaaminen on stereotyyppisesti liitetty miehiin, ja se on vaikuttanut esimerkiksi siihen, miten nuoria rohkaistaan eri rooleihin musiikin tekemisessä. Suomessakin tiettyt musiikkialan ammatit ovat tuntuneet tipahtavan miehille kuin luonnostaan: esimerkiksi kiertuemanagerointi, erilaiset tekniseen tuotantoon ja logistiikkaan liittyvät roolit ovat perinteisesti jostain syystä olleet miesten töitä, ja sen vuoksi lavantakainen maailma on muodostunut miehiseksi. Vasta viime vuosikymmeninä naiset ja sukupuolivähemmistöt ovat alkaneet saada enemmän jalansijaa myös näissä rooleissa.

Olemassa olevien rakenteiden purkaminen on toisinaan naurettavan hidasta. Kerron esimerkin klassisen musiikin puolelta. 1842 perustettu Wienin filharmonikot on varmasti

maailman tunnetuimpia klassisen musiikin huippuorkestereita, ja sen uuden vuoden konsertti katsotaan ympäri maailmaa olohuoneissa tammikuun ensimmäisenä päivänä. Konserttikokemus on kuulunut minunkin jokavuotisiin perinteisiini lapsesta asti. Orkesterin elitististä statusta loivat aikanaan huhut siitä, että kausikortit periytyivät suvuittain eli niitä ei saanut edes rahalla.

Orkesterissa on ollut vain miesoletettuja soittajia vuoteen 1997 asti, jolloin pitkään tilapäisenä soittanut harpisti Anna Lelkes kiinnitettiin vakituiseen kokoonpanoon. Orkesteri alkoi palkata naisia viimeisten joukossa, ja sekin onnistui vasta julkisten kannanottojen sekä Yhdysvaltojen kiertueella vastaan tulleiden naisasialiikkeiden protestien vuoksi. Vuonna 2025 orkesterin legendaarisessa uuden vuoden konsertissa esitettiin ensimmäistä kertaa naissäveltäjän teos, Constanze Geigerin ”Ferdinandus Waltz”. Huomionarvoista on, että ennen sitä filharmonikot oli muun muassa julkaissut artikkeleita kiistanalaisesta natsihistoriastaan eli siitä, että orkesterin jäsenistä parhaimmillaan puolet kuului natsipuolueeseen ja orkesteri toimi myös tuon ajan propagandaorkesterina. Ilmeisesti naisen säveltämän teoksen esittäminen oli vieläkin radikaalimpaa, joten se tapahtui vasta 2025.

Orkesteriskenessä on ollut muutenkin naisten palkkaukseen liittyviä haasteita. Orkestereihin haetaan töihin koesoittojen kautta, mikä on maailmanlaajuinen käytäntö. Jostain syystä naishakijat eivät ole kautta historian pärjänneet näissä tilanteissa yhtä hyvin kuin miehet. Tilanne parani, kun koesoittoja alettiin järjestää sermien takana, jotta arvioijat eivät näkisi, kuka soitti. Sermien lisäksi ennen koesoittoa tuli riisua kengät, sillä korkokengistä yleensä kuuli, oliko soittaja nainen vai ei. Ennakkoluulot olivat siis tiukassa, vaikka sitä ei suoraan myönnettykään.

SUOMALAISESSA MUSIIKKIBISNEKSESSÄ VALTA KESKITTYY MIEHILLE

Suomessa tuntuivat toistuvan samanlaiset rakenteet kuin maailmallakin: taiteelliset johtajat ja promoottorit olivat miehiä, toiminnanjohtajat tai toimitusjohtajat mahdollisesti naisia. Kapellimestarit olivat miehiä, musiikkituottajat olivat miehiä ja studioissa työskenteli miehiä. Lisäksi levy-yhtiöpomot ovat olleet usein miehiä, naisille puolestaan ovat jääneet esimerkiksi erilaiset sihteerin sekä markkinointi- ja viestintäpuolen roolit.

Toki miesvaltaisuus on aina ollut vahvasti läsnä Suomessa myös tekijäpuolella. Esimerkiksi musiikintekijöiden ja kustantajien etujärjestö Teoston jäsenistö koostui alkuaikoinaan kokonaan miehistä. Ensimmäinen naisjäsen, säveltäjä Helvi Leiviskä, liittyi järjestöön kymmenen vuotta sen perustamisen jälkeen vuonna 1938. Vuonna 2025 Teostoon kuuluvista musiikintekijöistä 79 prosenttia oli miehiä ja 21 prosenttia naisia. Samana vuonna Teoston musiikin tekijöille eli säveltäjille ja sanoittajille maksamista korvauksista vain 15 prosenttia maksettiin naisille. Gramexin musiikin esittäjille ja tuottajille maksamissa korvauksissa tilanne on hieman parempi: naisille tilitettiin 22 prosenttia. Joka tapauksessa naisten ansainta on huomattavan vähäistä.

Kirjassa viitataan useisiin musiikkialan tutkimuksiin Suomesta ja maailmalta, joissa käytetään binäärisukupuoli-jaottelua. Siksi kirjassa puhutaan suurimmaksi osaksi naisista ja miehistä. On kuitenkin tärkeää huomioida, että sukupuoli ei ole binäärinen, ja puhumme oletetuista sukupuolista.

Suomen musiikkialan kansainvälistymiseen keskittyvä Music Finland -järjestö teki Me too -liikkeen jälkimainingeissa

vuonna 2017 esiselvityksen, jonka avulla hahmotettiin musiikkialan rakenteiden sukupuolittuneisuutta ja sitä, miten valta jakautuu musiikkialalla. Musiikkialan työpaikoista Suomessa hieman yli 40 prosenttia on naisten hallussa. Saman suuntaisia lukuja toistuu myös eurooppalaisissa tutkimuksissa, joten voidaan todeta, että Suomen sukupuolijakauma vastaa Euroopan tilannetta melko hyvin.

Ainoa naisvaltainen sektori musiikkialalla ovat festivaaliorganisaatiot, joiden pysyvistä työntekijöistä naisia on vajaat 60 prosenttia. Täytyy kuitenkin muistaa, että suurin osa festivaalien miespuolisista työntekijöistä työskentelee alihankkijoina esimerkiksi oman yrityksensä kautta, joten he puuttuvat näistä tilastoista. Lisäksi teknisen tuotannon osa-alue, joissa työskentelee paljon miehiä, on yleensä usean alihankkijan toteuttama.

Musiikkialalla toimivia yrityksiä ja yhdistyksiä on monenlaisia ja kyseessä on kasvava ala. Musiikkialan yritykset voivat keskittyä ohjelmamyyntiin, kustannustoimintaan tai vaikkapa agentuuritoimintaan – yhdistyspohjaiset toimijat puolestaan esimerkiksi tekijänoikeuksien valvontaan ja edunvalvontaan. Festivaaleja Suomessa on niin paljon, että mukaan mahtuu sekä kaupallisia että yleishyödyllisiä tapah-tumia. Lisäksi alalla on säätiöpohjaisia toimijoita, jotka esimerkiksi sijoittavat varallisuutta ja jakavat apurahoja. Musiikkialan yritysten ja yhdistysten hallituspaikoista yli 70 prosenttia sekä hallitusten puheenjohtajuuksista lähes 85 prosenttia on miesten hallussa. Loppupäätelmä onkin yksiselitteisen karu: valta keskittyy vieläkin musiikkialalla miehille.

Tutkimus on tehty vuonna 2017 eikä sitä ole syystä tai toisesta uusittu tämän jälkeen. Kehityksen havaitsemiseksi tutkimus olisi hyvä toistaa useammin kuin kerran vuosikymmenessä.

Brittiläisen Women In CTRL -kollektiivin ”A Seat At The Table” -tutkimusjulkaisu puolestaan kertoo, että Iso-Britannian musiikkialan hallituspaikoista naisten hallussa on raportin julkaisuhetkellä 49 prosenttia (vastaavat luvut olivat 32 prosenttia vuonna 2020, 42 prosenttia vuonna 2021 ja 52 prosenttia vuonna 2024). Säännöllisesti julkaistu raportti kertoo siitä, että tasa-arvotyöllä on mahdollista saada tuloksia, vaikka työtä onkin vielä paljon tehtävänä.

Euroopan parlamentti hyväksyi vuonna 2022 direktiivin, jonka mukaan pörssiyhtiöiden johtoon on saatava enemmän naisia. Uudistus koskee kaikkia yli 250 hengen pörssiyhtiöitä ja niiden hallituksia – ei johtoryhmiä. Suomessa direktiivi menee käytäntöön niin, että aliedustettua sukupuolta tulee olla vähintään 40 prosenttia hallituksen edustajista. Siirtymäaikaa on vuoteen 2026 asti ja viivyttelijöille jokainen maa voi kehittää kurinpitotoimia itsenäisesti. Kauppakamarin maaliskuussa 2026 julkaisemasta ”Naisjohtajakatsauksesta” käy ilmi, että tavoitteeseen ainakin pyritään aktiivisesti, sillä uusista hallitusnimityksistä yli 40 prosenttia on ollut kahtena viime vuonna naisia.

Pitkän linjan yrittäjä Helene Auramo, joka on ollut perustamassa muun muassa start-up tapahtuma Slushia ja blogiportaali Indiedaysia (nykyinen Indieplace) on tutkinut Prönö-yrityksessään (nykyinen Listeds) vuosittain hallitusammattilaisten diversiteettiä suomalaisissa pörssiyhtiöissä. Mimmit sijoittaa -median kolumnissa hän kertoo alkaneensa kiinnittää aiheeseen huomioita, kun hän itse tuli valituksi hallituspositioon nuorena naisena (hän oli tuolloin 37-vuotias). Hallituksissa oli vähän alle 40-vuotiaita, ja naisten pääsy hallitukseen määrittyi yhtäältä liiketoimintaosaamisen, toisaalta sukutaustan perusteella. Eli perheyrittäjissä, kuten esimerkiksi Koneessa, Panostajassa tai

vaikkapa Harviassa, hallituspaikka voi osua kohdalle ikään kuin automaattisesti.

Vuonna 2023 tehdyn tutkimuksen mukaan Helsingin pörssiin oli listattu 186 yritystä ja näissä yrityksissä oli hie-
man yli 1 100 hallituspaikkaa. Hallituspaikoista miesten hal-
lussa oli lähes 70 prosenttia ja naisten hieman yli 30 prosent-
tia. Puheenjohtajapaikkoja naisille oli siunaantunut vain 9,7
prosenttia kaikista jaossa olevista. Tyypillinen hallitusam-
matilainen oli 56-vuotias suomalainen mies.

Musiikkialalla on hallituspaikkojen lisäksi tutkittu myös
muiden keskeisten roolien sukupuolijakaumia. Omasta työ-
historiastani johtuen etsin tietoa työntekijöistä lavan takana.
Musiikkialan järjestö Women In Live Musicin tutkimuksen
mukaan vain noin 10 prosenttia lavan takana työskentele-
västä henkilökunnasta identifioituu naisiksi. Livemusiikki-
puolen järjestö LiveDMA:n tutkimuksen mukaan puolestaan
tuotannollisissa tehtävissä työskentelevästä henkilökunnas-
ta 80 prosenttia on miehiä ja 20 prosenttia naisia. Näillä työ-
tehtävillä tarkoitetaan useimmiten teknisiksi (ja miehiseksi)
rooleiksi miellettyjä tehtäviä, kuten ääni- ja valoteknikon töi-
tä tai kiertueen järjestelyjä hoitavan kiertuemanagerin teh-
täviä. Naiset ovat livemusiikkipuolen tuotantorakenteissa
selkeä vähemmistö.

Lavantakainen maailma on ollut perinteisesti miehinen,
mutta myös äärimmäisen valkoinen. Sama toistuu festivaali-
johdossa. Osallistuin kerran videopuheluun, jossa oli suu-
rin osa Euroopan festivaalijärjestäjistä. Tarkoitus oli puhua
kestoaiheista: nousevista tuotantokustannuksista, nousevis-
ta artistipalkkioista ja nousevista lipunhinnoista. Jokainen
osallistuja kertoi oman alueensa tai festivaalinsa tilanteesta.
Laskin, että puhelussa oli 65 osanottajaa – 60 miestä ja vii-
si naista minä mukaanluettuna. Yksi rodullistettu henkilö.

Euroopan festivaalien artistibuukkaus oli siis vahvasti valkoisten miesten käsissä, eli kuten espanjalainen kollegani tapasi puolivitsillä sanoa: *”very pale and very male”*.

Yhdysvaltalainen järjestö Roadies Of Color United yrittää parantaa rodullistettujen asemaa lavan takana. Rolling Stonen vuonna 2020 julkaisema artikkeli taustoitti alalla vallitsevaa ongelmaa, ja järjestön toinen perustaja Lance ”K.C.” Jackson kertoi järjestön synnystä sekä siitä, millaisia ennakkoluuloja hän on urallaan kohdannut. Hän on toiminut kiertuemanagerina muun muassa Earth, Wind and Firelle, Princelle ja Destiny’s Childille.

Haastatteluhetkellä Jackson kiersi Justin Bieberin kanssa ja sai töissään kummallisia katseita, sillä häntä ei mielletty valkoisen artistin kiertuemanageriksi. ”Useimmiten, kun tulin konserttipaikalle ensimmäisenä paikalle, minua luultiin talonmieheksi.” Artikkelissa hän kuvasi, kuinka artistin saatuttaessa tietyn suosion rajan kiertuekokoonpanot ”valkaistiin”, koska musiikkiteollisuudessa uskottiin, että ruskeille, mustille ja latinotaustaisille osaajille ei ollut käyttöä ”ykkösketjuissa”. Heitä ei pidetty tarpeeksi osaavina. Samantapaisia ongelmia ovat kokeneet myös naiset ja transtaustaiset henkilöt.

Musiikkialan aloitteet, kuten Diversify the Stage sekä järjestöt kuten Black Lives In Music ja Roadies Of Color United tekevät paljon työtä muun muassa rasismin kitkemiseksi ja yhtäläisten mahdollisuuksien luomiseksi kaikille. On harmilista huomata, että haitallisten rakenteiden murtamiseksi tarvitaan paljon aktivismia, rahaa ja resursseja.

MUSA VAI BISNES?

Vuonna 2022 musiikkialan MARS-konferenssissa haluttiin selvittää, kenellä musiikkialalla on valtaa. Rumba-lehti on julkaissut vastaavia listauksia aikaisemmin 2000-luvulla, viimeisimmän vuonna 2008. Konferenssin työryhmä oli yhteydessä musiikkialalla työskenteleviin henkilöihin ja pyysi heitä äänestämään musiikkialalta viittä bisnesvaikuttajaa ja viittä mielipidevaikuttajaa. Tulokset heijastelivat musiikkialan senhetkistä tilannetta, ja niissä näkyikin korona-ajan aktivismi, jota useat muusikot toteuttivat ansiokkaasti: esimerkiksi Paula Vesala ja Mikko Kosonen tekivät valtavasti lobbaustyötä saadakseen tapahtumia jälleen avoimiksi ja alalle kriisirahoitusta. Musiikkilehti Rumba julkaisi vuoden 2022 konferenssia varten kerätyn listauksen.

Alla on lueteltu vaikuttajat sekä heidän senhetkiset työroolinsa, jotka eivät kaikkien kohdalla enää pidä paikkaansa.

BISNESVAIKUTTAJAT *eli kenellä on eniten valtaa suomalaisessa musiikkibisneksessä?*

1. Mikko Koivusipilä, Nelonen Median musiikkijohtaja
2. Rauha Kyyrö, Fullsteamin pääpromoottori
3. Juhani Merimaa, Tavastian toimitusjohtaja
4. Kaisa Rönkkö, Music Finlandin toiminnanjohtaja
Samuli Väänänen, Spotify Finlandin editor
6. Niko Nordström, Warner Music Finlandin toimitusjohtaja

7. Tapio Hakanen, Ylex:n musiikkipäällikkö ja UMK-raadin vetäjä
8. Kimmo Valtanen, Universal Music Finlandin toimitusjohtaja
9. Jake Hannula, Warner Music Liven pääpromoottori
10. Asko Kallonen, Warnerin kotimaisen puolen päällikkö

MIELIPIDEVAIKUTTAJAT *eli kenen musiikkialan tai -median toimijan julkilausutuilla mielipiteillä on eniten vaikutusta arvoihin ja asenteisiin?*

1. Paula Vesala, artisti
2. Juhani Merimaa, Tavastian toimitusjohtaja
3. Maria Veitola, tv- ja radiotoimittaja
4. Rauha Kyyrö, Fullsteamin pääpromoottori
5. Mikko Kosonen, muusikko
6. Kaisa Rönkkö, Music Finlandin toiminnanjohtaja
7. Oskari Onninen, vapaa toimittaja
8. Jone Nikula, juontaja ja radiotoimittaja
9. Renaz Ebrahimi, vapaa toimittaja ja juontaja
10. Mikko Meriläinen, Soundin päätoimittaja

Listauksesta voi päätellä, että valtaa määriteltiin rahan, aseman ja vaikutusvallan kautta. Bisnesvaikuttajat löytyivät Suomen tunnetuimpien musiikkialan yritysten palkkalistoilta, mutta suurin liikevaihto ei taannut kärkipaikkaa. Listalta puuttuu esimerkiksi Suomen suurimpiin konserttijärjestäjiin

kuuluvan Live Nationin edustus kokonaan. Kirjoitushetkellä Live Nation operoi edellisten lisäksi myös Veikkaus Areenaa sekä Allas Sea Poolia.

Huomionarvoista on, että arvoihin ja asenteisiin alalla vaikuttivat enemmän toimittajataustaiset henkilöt kuin johto- tai esihenkilöasemassa toimivat. Vaikka nimistä suurin osa ei soita kelloja juuri muille kuin musiikkialan ammattilaisille, tilastojen tarkastelu on kokonaiskuvan kannalta silti tärkeää. Valta keskittyi miehille, jos kyse oli rahasta, mutta mielipidevaikuttajana pärjäsivät sukupuoleen katsomatta. Huomionarvoista on, että listoille on päässyt vain yksi ruskea henkilö.

Juttelin kollegani kanssa, joka oli sitä mieltä, että hänellä ei ole lainkaan valtaa alalla. Olin asiasta eri mieltä, sillä koin, että hän ei tunnistanut valtaansa. Hän oli työskennellyt alalla parikymmentä vuotta. Hän oli vakituksessa työsuhteessa ja vakavaraisella työnantajalla. Työroolinsa vuoksi hän pystyi vaikuttamaan alan narratiiveihin ja työpaikan vakituisuuden vuoksi hän oli huomattavasti paremmassa asemassa kuin suurin osa musiikkialalla toimivista, jotka ovat freelancereita. Hänellä oli hyvä palkka, jonka hän sai kuukausittain. Palkan lisäksi myös työterveyshuolto sekä osallistuminen alan konferensseihin maksettiin.

Hän ei kokenut omaavansa juuri minkäänlaista valtaa, koska ei ollut johto- tai esihenkilötehtävässä. Hän ei mieltänyt esimerkiksi laajaa osaamistaan, työuransa pituutta, kontaktiverkostoaan tai työtehtäviensä tai työnantajansa tuomia mahdollisuuksia liitettäväksi valtaan – vaikka hänellä olikin mahdollisuus välittää tietoa, palkata ihmisiä ja ostaa toimeksiantoja ja näin ollen ainakin jonkinlaiset mahdollisuudet vaikuttaa alalla käytävään keskusteluun ja narratiiveihin.

MAIJU TALVISTO POTKII OVIA AUKI MUSIIKKIBISNEKSEN TAKAHUONEISIIN, PURKAA ENNAKKOLUULOJA JA ALAN UMMENTUNEITA RAKENTEITA. IT'S SHOWTIME!

**MUSIIKKIALA - KUTEN LÄHES KAIKKI MUUTKIN TAITEENALAT
- ON OLLUT PITKÄÄN MIESVALTAINEN. SUOMESSA ALAN TYÖPAIKOISTA
ON MIESTEN HALLUSSA YLI 50 PROSENTTIA, HALLITUSPAIKOISTA
YLI 70 PROSENTTIA JA HALLITUSTEN PUHEENJOHTAJUUKSISTA
LÄHES 85 PROSENTTIA.**

**PELISÄÄNNÖT OVAT SELVÄT: MIEHET JOHTAVAT JA
OVAT AKTIIVISIA TOIMILJOITA, NAISET MANDOLLISTAJIA TAI TUKIJOITA.
LISÄKSI NAISET JA SUKUPUOLIVÄHEMMISTÖT OVAT KOKENEET JA
KOKEVAT YHÄ NÄIRINTÄÄ, VÄHÄTTELYÄ JA SYRJINTÄÄ.**

**MIKSI, KYSYV MAIJU TALVISTO JA OSOITTA
VASTAANSANOMATTOMASTI YHDEN TAITEENALAN KAUTTA,
MITEN SUKUPUOLIROOLIT YHÄ MÄÄRITTÄVÄT KAIKKEA.**

MAIJU TALVISTO ON PITKÄN LINJAN MUSIIKKIALAN
AMMATTILAINEN JA NÄKYVÄ YHTEISKUNNALLINEN
KESKUSTELIJA ERITYISESTI TASA-ARVOKYSYMYKSISSÄ.
HÄN ON KANSAINVÄLISEN MUSIIKKIALAN NAISTEN
JA EI-BINÄÄRISTEN SHESAID.SO-VERKOSTON
SUOMEN OSASTON TOINEN PERUSTAJA.

	
www.johnnykniga.fi	30.12 978-952-362-225-8